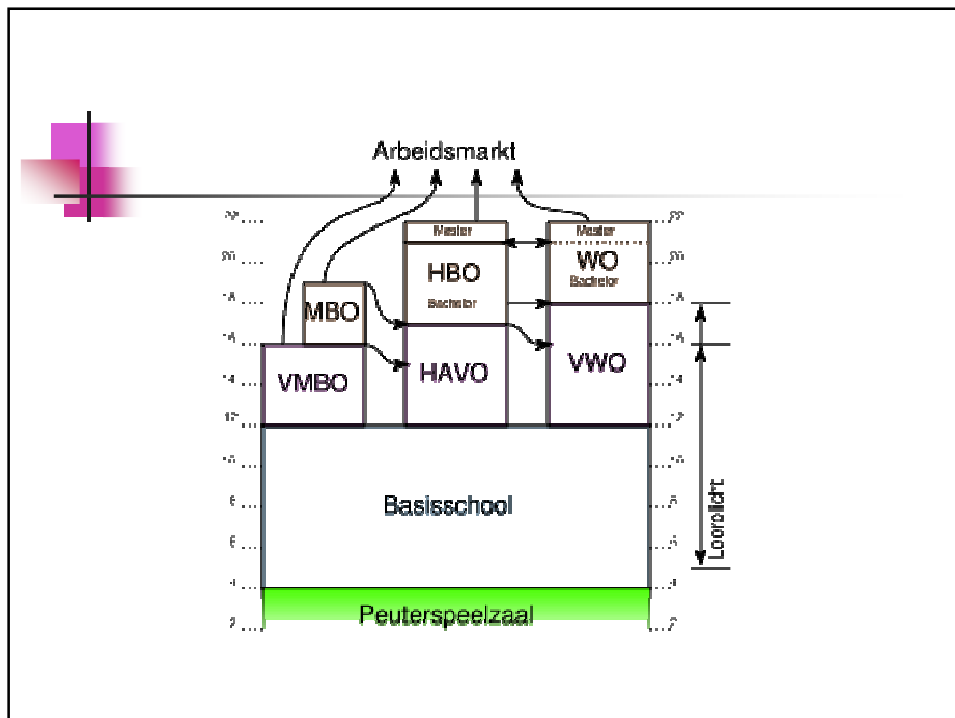

Onderwijs (-vrijheid)

Emmeline Besamusca

Universiteit Utrecht / Universität Wien

Drie fasen : eigen terminologie

<i>Basisschool</i>	<i>Middelbare school</i>	<i>Universiteit / Hogeschool</i>
kinderen	leerlingen / scholieren	studenten
meester / juf onderwijzer(es)	lera(a)r(es)	docent(e) hoogleraar
groep	klas	jaar
uur	les	college
huiswerk	huiswerk	opdracht
	proefwerk	tentamen
	eindexamen	examen (BA/MA)

Differentiatie vanaf 12 jaar

- Intellectueel vermogen (~ tempo)
- Zin in leren (~ doelen)
- Belangstelling en ambitie (~ inhoud)

Dus: passend onderwijs voor iedereen - maar...

- Ontwikkelingsfasen zijn niet gelijk
- Concurrentie en uitdaging kunnen positief werken
- Voorkeur van de ouders

Tweede helft middelbare school : profielkeuze

---

1. Natuur en Techniek
wiskunde B, natuurkunde, scheikunde
2. Natuur en Gezondheid
wiskunde B, biologie, scheikunde, natuurkunde
3. Economie en Maatschappij
wiskunde A, economie, geschiedenis, aardrijkskunde
4. Cultuur en Maatschappij
*wiskunde A, culturele kunstzinnige vorming (ckv),
geschiedenis, moderne vreemde taal, tweede moderne vreemde taal,
of klassieke vreemde taal, of filosofie*

Universiteit en Hogeschool

■ Universiteit: Wetenschappelijke orientatie	■ Hogeschool: <i>Professionele orientatie</i>
■ Bachelor (3 jaar)	■ <i>Bachelor (4 jaar)</i>
■ Master (1 of 2 jaar)	■ <i>Master (1 jaar)</i>

Rol van de overheid

Grondwet, Artikel 23 :

1. Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering.
2. Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid, en, voor wat bij de wet aangewezen vormen van onderwijs betreft, het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van hen die onderwijs geven [...].
7. Het bijzonder onderwijs [...] wordt naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd. [...]

Rol van de overheid : A. kwaliteit

- leerplicht
- curriculum
- centraal eindexamen
- Onderwijsinspectie

Rol van de overheid : A. kwaliteit

- „Hollands kind dommer dan Vlaams kind“
- Vlaamse kinderen weten meer
- Nederlandse kinderen spreken meer
- kennis ↔ mondigheid

Onderwijscultuur : didactisch concept

- weinig traditionele hoorcolleges
- wederzijdse inspanningsverplichting
- (groeps)opdrachten, debatten, presentaties
- probleem gestuurd onderwijs (PGO)

A. kwaliteit : „selecteren aan de poort?“

- Eindexamen = toelating
- Discussies over selectie
- University Colleges (excellente studenten)

Door een onzer redacteuren

Universiteiten gaan studenten strenger selecteren op talent en ambitie. Studenten die niet kunnen meekomen, krijgen dit jaar op verschillende universiteiten te horen dat ze niet langer welkom zijn.

Dit blijkt uit de toespraken van collegevoorzitters en rectores magnifici op 4 september bij de opening van het academisch jaar.

Er komen meer aparte programma's voor studenten die zich willen onderscheiden, talentvolle studenten worden vaker met scriptieprijszen aangemoedigd om uit te blinken en er wordt in toenemende mate geprobeerd talentvolle scholieren al op het vwo voor de universiteit te winnen.

Universiteiten gaan strenger selecteren

„Talent is een begrip dat in Nederland lange tijd verguisd is geweest“, zei collegevoorzitter José van Eijndhoven van de Erasmus Universiteit Rotterdam in haar toespraak. „Maar het tij is aan het keren.“ Dat moet ook, zeggen de collegevoorzitters, om te voorkomen dat „China en India ons allemaal inhalen“, zoals rector Douwe Brelmer van de Universiteit Leiden het verwoordde. Als het talent zich niet voldoende in Nederland bevindt, dan moeten talentvolle stu-

denten uit het buitenland worden gehaald, zo zeggen de collegevoorzitters.

De ontmanteling van het egalitaire denken is al enige jaren aan de gang, maar breekt nu definitief door. Premier Balkenende sprak drie jaar geleden bij de opening van het academisch jaar aan de Universiteit Leiden al van de „gelijkheidsdeken“ die „flink moet worden opgeschud“.

De Universiteit Leiden loopt al jaren voorop in het strenger selecteren

van studenten, bijvoorbeeld door de invoering van het bindend studietoelatingsexamen in 1997. Die methode krijgt nu navolging op andere universiteiten. Maar een experiment met selectie aan de poort mislukte dit jaar: cijfers op het vwo bleken geen voorspeller van studiesucces.

Het hbo plaatst kanttekeningen bij het excellentiedenken in het hoger onderwijs. Doekle Terpstra, voorzitter van de HBO-raad, pleitte op de Christelijke Hogeschool Nederland juist voor een „pas op de plaats“ bij scholieren met wie het tijdelijk minder gaat. Het moet weer mogelijk worden om te blijven zitten, wat de afgelopen jaren 'not done' was.

• UITBLINKERS: PAGINA 6

Rol van de overheid : B. financiering

- algemene bekostiging
- collegegeld (€ 1672 in 2010/2011)
- studiefinanciering
- *numerus fixus* (ook wel: *numerus clausus*)

B. financiering : studiefinanciering ("stufi")

■ basisbeurs	€ 266 (96)
■ aanvullende beurs	€ 241 (221)
■ lening (3.7%)	€ 288 (288)
■ lening collegegeld	€ 139 (139)
	----- +
■ per maand :	€ 934 (744)
■ + <i>OV jaarkaart</i> (week- of weekeindkaart)	

B. financiering : toelating

- Overheid betaalt studie (en evt. werkloosheid)
- Dus: *numerus fixus*
- Voor (dure) medische studies
(*medicijnen, diergeneeskunde, farmacie, tandheelkunde*)
- Berekeningen Centraal Planbureau (CPB)

Uit een Vlaamse toelatingsproef Medicijnen

Je bent huisarts en krijgt Mevrouw Deroover op consultatie. Zij is al vele jaren patiënte. Zij heeft last van hoge bloeddruk en neemt hiervoor medicatie. Zij komt regelmatig bij je langs om een voorschrift voor haar medicatie op te halen. Vandaag is ze terug op consultatie.

Wat is de beste openingszin in dit gesprek?

Wat is de beste openingszin?

- A. „Ah, u komt om een nieuw voorschrift voor uw bloeddruk.“
- B. „Mevrouw Deroover, ik zal uw voorschrift snel schrijven.“
- C. „Mevrouw Deroover, wat kan ik vandaag voor u doen?“
- D. „En hoe gaat het nog met uw bloeddruk de laatste tijd?“

Numerus Fixus : Selectie van "de beste"?

- Geen bewezen goede selectie instrumenten
- (en vele methodes zijn duur...)
- Toekomst niet te voorspellen op basis van het verleden
- De "beste" doctoren worden in de studie opgeleid

- Dus: loten...

Door onze redactie onderwijs
ROTTERDAM, 26 JULI. Scholiere
Meike Vernooy, die in 1996 het diploma gymnasium met een gemiddeld cijfer van 9,6 behaalde, is opnieuw uitgeloot voor de studie geneeskunde. Vorig jaar kwam zij in het nieuws, omdat zij door een laag nummer voor de loting niet kon beginnen met haar favoriete studie, ondanks haar hoge cijfers en wetenschappelijke onderzoekservaring.

„Meike is niet zo heel erg teleurgesteld”, meldt vader C. Vernooy, sprekend namens zijn dochter die met vakantie is gegaan. De achttienjarige scholiere kon het afgelopen studiejaar colleges medicijnen lopen en mee doen aan practica, doordat de Erasmus-universiteit haar een dienstverband als onderzoeksassistentie aanbood. Tentamen mag ze echter niet doen. „Ze heeft het erg naar haar zin gehad dit jaar, het is alleen jammer dat ze geen propaedeuse-papertje heeft.”

Meike Vernooy opnieuw uitgeloot

Ook komend jaar kan Meike bij de Erasmus-universiteit terecht, nu voor de studiestof van het tweede jaar. Wanneer zij volgend jaar of het jaar daarop wordt aangenomen, past de Erasmus-universiteit haar studieprogramma aan op het niveau van haar kennis. Een woordvoerder van de universiteit sprak van „een persoonlijk drama”, maar wilde niet inhoudelijk op de zaak-Vernooy ingaan.

Vorig jaar probeerde de univer-

siteit de loting te omzeilen door Meike direct tot de studie toe te laten. Minister Ritzen (onderwijs) verbood deze constructie. Hierdoor laaide in politiek Den Haag de discussie op over het lotingssysteem. Ritzen werkt nu aan een nieuw wetsvoorstel met instemming van de Tweede Kamer. Indien de wet wordt aangenomen, zullen met ingang van het studiejaar 1999/2000 studenten met gemiddeld eindexamencijfer van een acht of hoger automatisch worden toegelaten tot de universiteit. Studenten met een lager gemiddelde mogen dan nog maar twee keer aan een loting meedoen.

De vader van Meike Vernooy zegt ervan uit te gaan, dat de wet zal worden aangenomen en dat zijn dochter in ieder geval in 1999 medicijnen kan gaan studeren. Meike is van plan daarop te wachten, zo zegt Vernooy. „Ze zal wel moeten, geneeskunde is de enige studie die ze wil. Ze verheugt zich er al jaren op.”

NRl 26 juli 1997

Cijfers : van 1 tot 10

- 1 = "voor de moeite"
- 10 = "voor God"
- 9 = "voor de meester"
- 8 = goed
- 7 = ruim voldoende
- 6 = voldoende
- 5 = net niet voldoende
- 4 = onvoldoende
- 3 = etc.

Numerus Fixus : gewogen loting

- ≥ 8 : automatische toelating
- 6-8 : loten
*„gewogen“: hoe hoger het gemiddelde cijfer,
hoe groter de kansen*
- en : universiteiten hebben ook een keuze

Literatuur

- Jeroen Torenbeek en Jan Veldhuis, 'Excellence and Egalitarianism in Higher Education'. In: Emmeline Besamusca & Jaap Verheul (eds.), *Discovering the Dutch. On Culture and Society of the Netherlands*. Amsterdam, 2010.
- http://www.nhtvwiki.nl/wiki02/index.php?title=Dutch_school_system